

НА СЕЛІ ПОСТАВИЛИ ХРЕСТ?

Прочитав у «Гомоні» публікацію провідного журналіста газети Віталія Тарасюка про члена Компартії України Сергія Князя і вирішив поділитися власними міркуваннями.

З публікації видно, що Сергій повірив «адвокатам» колишнього збанкрутілого режиму. Можливо, тому, що не мав часу «розкусити» цю систему. Я ж прожив за совітської влади 40 років і хочу розповісти про «перли», якими вона обдаровувала людину на найнижчому щаблі суспільства, котра була рядовим колгоспником у той час.

У кінці 40-х років завершилася героїчна боротьба УПА, і червонозоряна влада у нашому краї почала наводити свої порядки: вивезла, засудила значну частину моїх родичів, а решту всілякими методами загнала в колгосп, де люди працювали на копійки, а то й палички. Лише після смерті Сталіна розпочався відтік молоді із села у місто, яке вимагало робочих рук. У місто прагнули потрапити багато, але приймало воно не всіх. Хоча хто був лояльним до режиму, то там мав змогу хоча б трохи децидувати умови життя до цивілізованих норм.

У селі ж люди були приречені на колгоспне рабство. Чого було варте лишень вирощування цукрових буряків, коли згорблені наші неньки вручну обробляли гектари плантації. Не легше було і на тваринницьких фермах. Держава замість виробництва ефективної сільськогосподарської техніки вдосконалювала бойові ракети, а владна верхівка переймалася тим, як поставити на коліна Америку чи здійснити світову революцію. А ще тодішні вожді інколи втілювали утопічні проекти, як скажімо, сімбабуду чи гороху на просторах СРСР аж до Архангельська, які, зазвичай, закінчувалися цілковитим крахом.

У колгоспі ніхто не міг перечити голові чи іншому начальству, бо сільська верхівка могла «органи» могли вчинити «шмон» у хаті і знайти «компромат» - корми з колгоспної корми, самогон чи «відрізати» города, не виділити коня для його обробітку. Основним доходом селян була відгодівля і продаж худоби, свиней, бо на колгоспні заробітки можна було звести хіба що собачу буду. Пам'ятаю я хліб із кукурудзи і черги за ним та за молоком і м'ясом. Справжні оселедці для «сільпаків» зникли у першій половині 60-х років минулого століття і ми знову побачили їх на початку 90-х років. Для села святом була бочка з тюлькою. Про натуральну каву і банани теж дізналися на початку 90-х. Нас переконували, що у державі немає валюти на цитрусові, а ось сировину для військово-промислового комплексу її вистачало. Ми пили вино «чорнило», нам пропонували ковбасу по 3,8 крб. з 15-річної корови чи 20-річного теля. Із промислових товарів пропонували непотріб, як тепер на секунд-хенді. Ось як жило село, коли весь світ, за винятком 1/6 частини планети, жив у своєму благополуччі.

Через незадоволений попит на товари на кінець 80-х років пекельною працею вимало селян «збили» капітал у 20-70, а то і більше тисяч советських рублів і не догадувалися, що лукаві облудники готують їм подарунок у вигляді знецінення вкладів на ощадних книжках. Кошти переправили у Москву, а вину за ту обладнання звалили на рухівців. Мовляв, вони хотіли незалежності, здійснили «революцію», розвалили колгоспи і відібрали кошти. Хоча рухівці і миті ніколи не перебували при владі.

Не можу не згадати і про так званий людський фактор, коли на впливові посади частіше призначалися фахівці, котрі допомагали державі тримати людей у покорі. Зростає частота колгоспники мовчки несли свій хрест і на них мало хто звертав увагу, їх експлуатували, як колгоспну клячу. Вони були «героями» під час жнив, на обжинках і під час копання цукрових буряків, але боялися перечити колгоспному начальству.

Щоправда, були й такі, які купляли доходні посади. На таких людей теж був попит: вони і свіжу копійчину підкинуть, і неугодних «здадуть». Якщо суспільство тоталітарне, то попит на підленьких і продажних людей зростає. Вони настільки звикають до бід і злиднів із панського столу, що від них подачок уже не можуть відмовитися. У демократичному суспільстві люди створюють блага, а комуністи здатні лишень відбирати і розподіляти. А якщо створять щось, то воно недолуге і нікому не потрібне.

Отож, нехай порівняє Сергій теперішнє життя з тим, про яке я розповів, і, можливо, зробить відповідні висновки. Втім, насмілюся дати йому пораду. На мою думку, вступити в Компартію у його становищі нічого не вирішує, а дівішим рішенням було б взяти свою землю, «стягнути» техніку, інвентар і господарювати. Або ж їхати на заробітки. Щоправда, є й інший вихід: порпатися в городі, щоб не померти з голоду, на сільськогосподарську працю заглядати в чарку, як це робить значна частина сільського населення, на яку влада намагається не звертати уваги. Алкоголь – смертельний ворог нинішніх сіл. Коли за панської Польщі спиртне у нас пили 15-грамовими «келішками», то «совети» заборонили гнати самогон і пити склянками. Нині, якщо за столом немає трилітрового самогонки з горілкою, то товариство сумнівається у доцільності такого застілля. Горілка – це життя селянина. Навіть у нас, на території Підгаєцької сільради, де ще гримить господарська слава сільгоспідприємства, люди масово спиваються і вмирають. Але від такого вибору хай Бог вбереже Сергія.

Врятувати село сьогодні вже майже неможливо. Хто має вмерти – той помре, а хто має «згоріти» від горілки – той «згорить», а хто має перебратися у місто – переїде туди. У селі залишаться люди, котрі оброблятимуть землю з розрахунку 7-10 гектарів на людину і допомагатимуть один одному.

Отож, у пана Сергія є перспектива...

Ярослав ШИШКО,
фермер із Підгайців, прихильник УНП.